

CARTA ECOLOGISTA JUVENIL

GUANYEM EL FUTUR

2024

Consell
Nacional
de la Joventut
de Catalunya

Carta Juvenil per a la Justícia Climàtica

1. Introducció

Actualment, ens trobem en un context social, econòmic i polític devastador. Després de les dues grans crisis de les últimes dècades, la del 2008 i la de la covid-19, sembla que la societat es troba cada vegada més a prop del col·lapse.

Veiem, doncs, com tot i estar en una situació crítica a escala planetària i de canvi climàtic, el model productiu continua perpetrant-se, extraient recursos naturals sense tenir en compte els límits biofísics del planeta i conseqüentment, reforçant la desigualtat social.

Ens trobem a l'era de l'antropocè, aquell període temporal on la petjada humana ha acabat generant canvis irreparables en el medi ambient. Aquest punt de no retorn fa necessàries mesures urgents i immediates per part de les institucions, les quals garanteixin un canvi real per frenar la situació d'emergència climàtica.

El jovent som un dels principals afectats per la situació actual. Som part d'una generació que arrossega dues crisis, que cada vegada veu impossibilitada la seva emancipació i tenir un sostre digne on viure, i tot això havent de treballar sota condicions precàries des de l'entrada al món laboral. La nostra salut mental, evidentment, s'ha vist repercutida pels esdeveniments dels últims anys, incrementant el consum d'ansiolítics¹ entre adolescents i situant el suïcidi com a primera causa de mort no natural². Amb tot, ha començat a parlar-se del concepte d'ecoansietat, aquell sentiment d'angoixa amb què tantes joves s'identifiquen, el qual sorgeix de la preocupació per la situació ecològica actual i la incertesa i frustració que això suposa de cara al nostre futur.

Malgrat la desesperança i la desmobilització generalitzada, el moviment associatiu juvenil de Catalunya hem decidit anar un pas més enllà i posar sobre la taula les nostres propostes per fer front a la crisi ecosocial que estem vivint.

Enfront d'una societat consumista, globalitzada i interdependent, que falla en la gestió dels recursos naturals i cerca el benefici propi malgrat les conseqüències de la crisi climàtica, proposem canviar l'ètica de l'abundància, la manera de produir i consumir, centrant-nos en la seguretat alimentària i la redistribució de terres.

¹Tovar, A. L. (2024, 5 abril). Més de 20.000 menors medicats a Catalunya pels trastorns mentals. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/encatala/20240405/9588249/mes-20-000-menors-medicats-catalunya-pels-trastorns-mentals.html>

²À punt NTC. (2023, 10 setembre). El suïcidi en persones joves: les claus del fenomen i com actuar-hi. *À Punt*. https://www.apuntmedia.es/noticies/societat/suicidi-persones-joves-claus-fenomen-actuar-hi_1_1642846.html

El procés de transició ecosocial és clarament necessari si mirem les dades dels darrers estudis sobre el canvi climàtic i els seus efectes³, però nosaltres tenim clar que no podem apostar per qualsevol mena de transició. Aquesta ha de ser justa i equitativa, posant la vida al centre. Ha de ser un procés de decreixement econòmic i productiu, que trenqui el paradigma del benefici privat d'uns pocs per sobre del benefici comú de la majoria social.

Per tant, apostem per una transició ecosocial basada en un decreixement que suposi un canvi en el model productiu actual, posant èmfasi en el fet que la qualitat de vida, l'equitat i la justícia han d'esdevenir centrals. Amb tot, també cal trencar amb les lògiques dominants del Nord Global vers el Sud Global, una mitigació que aposti per a la justícia global, ja que no poden acabar rebent les pitjors conseqüències les de sempre.

Així doncs, des del moviment associatiu juvenil volem reivindicar la necessitat d'una transició ecològica social i justa per tothom, amb mesures decreixentistes que assegurin una redistribució dels recursos actuals i situïn els pilars fonamentals per a construir una societat igualitària, on tothom pugui tenir els drets bàsics garantits.

Adicionalment, és crucial reconèixer la importància de **la preservació i protecció del medi ambient** com a part integral de qualsevol transició ecosocial justa. Aquesta protecció no només beneficia les generacions actuals, sinó també les futures, assegurant un entorn saludable i habitable per a tothom. També advoquem per **l'educació i sensibilització social** com a motors d'impuls d'una **cultura de responsabilitat ambiental** i consum conscient, on els ciutadans entenguin les implicacions de les seves accions i col·laborin activament en la preservació del nostre entorn. També per això reclamem que es protegeixin els campaments i les activitats pròpies dels caus i espais de la natura.

2. Aigua

L'aigua és un bé essencial per viure, és considerada un dret bàsic i en conseqüència, un bé comú, però les contínues privatitzacions mitjançant concessions i externalitzacions **posen en risc la seva dimensió comunitària**.

A diferència de la majoria de les comunitats autònomes, on l'aigua és subministrada per sistemes públics en un 90%, **a Catalunya només el 22% del subministrament prové de sistemes públics**, esdevenint una de les regions més privatitzades en aquest aspecte, amb grans empreses privades com Agbar gestionant la major part del subministrament⁴.

³ Rockström, J., Gupta, J., Qin, D., Lade, S. J., Abrams, J. F., Andersen, L. S., McKay, D. I. A., Bai, X., Bala, G., Bunn, S. E., Ciobanu, D., DeClerck, F., Ebi, K., Gifford, L., Gordon, C., Hasan, S., Kanie, N., Lenton, T. M., Loriani, S..., Zhang, X. (2023). Safe and just Earth system boundaries. *Nature*, 619 (7968), 102-111. <https://doi.org/10.1038/s41586-023-06083-8>

⁴ Alonso, M. (2023, 8 gener). *El mapa de les empreses que controlen l'aigua de Catalunya, municipi a municipi* - Crític. Crític. <https://www.elcritic.cat/investigacio/el-mapa-dels-amos-de-aigua-de-catalunya-150083>

L'externalització ha generat conflictes d'interessos entre la cerca de beneficis econòmics i el benestar social. En són exemples els talls d'aigua que van afectar milers de famílies a Barcelona entre 2008 i 2015⁵.

Pel que fa a l'impacte de la **sequera**⁶, s'ha evidenciat la **falta de planificació adequada per part de les autoritats**, resultant en una sobreexplotació dels recursos hídrics i una gestió deficient de l'aigua. Així, veiem com els rius de Catalunya són especialment afectats per la sequera i que la gestió d'aquests recursos per part de les administracions públiques ha sigut insuficient.

És evident que estem en una crisi ecosocial i un dels principals components d'aquesta crisi Catalunya és l'aigua. D'aquest efecte, cap ecosistema ni societat n'està exempta. Per tant, quan parlem de canvi climàtic i del procés de transició ecològica, és central que hi hagi una bona planificació de l'aigua.

Davant d'aquesta situació d'emergència, així com de la privatització d'aquest dret bàsic i la falta de planificació davant la sequera, **les joves exigim una gestió democràtica, comunitària i equitativa dels recursos hídrics**.

L'aigua és un bé comú que està vinculat al dia a dia de les persones, i en tant que tenim dret a l'aigua, també tenim el **dret a estar als espais on es decideix la seva gestió**. La governança sobre aquesta és imprescindible, per això cal una gestió des de la base, planificada i respectuosa amb l'entorn, que ens permeti recuperar la sobirania d'aquest dret bàsic.

En conseqüència, apostem per la **remunicipalització i nacionalització de la gestió de l'aigua**. És necessari que aquesta deixi de concebre's com un recurs econòmic i torni a esdevenir un dret bàsic i universal. I perquè això es doni, és imprescindible que tota empresa privada destinada a lucrar-se a partir d'aquest dret quedi fora de l'equació.

Tot i que aquesta gestió és un pas necessari i imprescindible per reapropiar-nos com a majoria social d'aquest bé comú, cal remarcar la importància **de recuperar també la sobirania alimentària**. Això passa necessàriament per un canvi de model agroalimentari i, en últim terme, de model productiu, per tal d'acabar recuperant la sobirania plena sobre allò que ens dona vida i ens ajuda a subsistir.

3. Energia i model econòmic

Tenint en compte les dades de la producció d'energia a Catalunya, la majoria **prové de fonts no renovables**. El 84,4% de l'electricitat generada prové de fonts no renovables, sent la **nuclear** la principal (56%), seguida dels cicles combinats (18,6%) basats en gas natural, i la cogeneració (8,3%), també basada en gas natural. Les energies renovables representen només el 15,6% de l'electricitat generada a Catalunya, destacant la hidroelèctrica (6,8%), l'eòlica (5,8%) i la fotovoltaica (2%)⁷.

⁵ El Periódico (2018, 16 gener). *La defensa dels drets energètics*. https://estaticos-cdn.prensaiberica.es/epc/epbrands_cat/ajuntament-barcelona/pobresa-energetica-barcelona/

⁶ Segura, X. (2024, 18 juny). Sequera a Catalunya: evolució de la pluja i el nivell dels embassaments. *Ara.cat*. https://www.ara.cat/medi-i-crisi-climatica/termometre-sequera-dades-embassaments-estat_1_4691592.html

⁷ Generalitat de Catalunya & Institut Català d'Energia. (2023). Prospectiva energètica de Catalunya 2050. En *Generalitat de Catalunya*. https://icaen.gencat.cat/web/.content/10_ICAEN/17_publicacions_informes/PROENCAT/20230512_Proencat-2050_web_Acc.pdf

Pel que fa al consum d'energia els **productes derivats del petroli** representen gairebé la meitat del total (50%). L'energia elèctrica és el segon tipus d'energia final (25%), seguida del gas natural (20%). La suma dels diferents tipus **d'energia renovable** va representar el **10% del consum d'energia**⁸. Aquestes dades mostren que encara estem molt **lluny d'assolir neutralitat climàtica**, això és reduir totes les emissions de Gasos amb Efecte Hivernacle (GEH) i en última instància eliminar-les.

És evident la necessitat que tenim de reavaluar els nostres sistemes d'energia i consum. Tanmateix, la transició cap a les energies renovables no pot estar condicionada tan sols per l'interès econòmic que puguin tenir certes empreses multinacionals a l'hora d'implementar sistemes d'energia renovables, sinó que ha d'anar acompanyant, necessàriament d'un **replantejament de la nostra relació amb el territori i una distribució equitativa dels recursos**.

La mobilitat urbana és una tema que ens toca de prop. La **gentrificació** i la **manca d'habitatges assequibles** ens **expulsen dels nostres barris i viles**, generant un profund **sentiment de desarrelament** a més de dificultar el nostre accés als llocs de treball. Davant la **inacció de les administracions** per a proporcionar solucions col·lectives, com reforçar la xarxa ferroviària i del transport públic, especialment en aquelles zones més abandonades o mancades d'una xarxa sòlida i útil, moltes joves ens veiem obligats a dependre del transport privat com a única alternativa viable.

La reducció dels combustibles fòssils és una necessitat urgent, i **hem de treballar pel decreixement l'econòmic** si volem aconseguir una transició ecosocial real. Tanmateix, la transició cap a un model d'energia i consum més sostenible també planteja desafiaments en l'àmbit laboral. L'automatització i la digitalització estan transformant el món del treball, la qual cosa podria augmentar les tensions socials i desigualtats econòmiques. És necessari implementar **polítiques que garanteixin una transició justa per als treballadors**, oferint oportunitats de formació i reconversió laboral més enllà de reproduir sistemes obsolets de producció capitalista, que no tenen en compte les desigualtats que travessa les nostres vides.

En aquest context, el model de gestió dels nostres recursos i serveis públics requereix una revisió profunda. Des de l'associacionisme juvenil apostem per una **planificació democràtica i participativa**, on el bé comú esdevingui el principal objectiu i les decisions siguin preses de manera transparent i col·lectiva. La intervenció de l'Estat en sectors estratègics, com l'energia, a través d'iniciatives com la creació d'una **energètica pública**, pot garantir un accés equitatiu als recursos i serveis bàsics per a tota la població.

Així mateix, exigim una gestió planificada dels recursos, descentralitzant les instal·lacions i reduint l'impacte en el territori. Hem de promoure l'impuls de les renovables de manera **racional**, planificada i d'acord amb el **decreixement econòmic**.

⁸ Idescat. Anuari estadístic de Catalunya. Consum d'energia primària. Per tipus. (s. f.). <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15479>

4. Model territorial

El model territorial actual a Catalunya consisteix en una **divisió del territori en funció d'un model productiu que respon als interessos de la classe capitalista**. D'aquesta manera, es fa una distinció entre les zones a explotar en l'àmbit turístic i la resta de territori, on s'ubiquen la resta de sectors econòmics com la indústria, l'agricultura o la ramaderia.

Es tracta d'un sistema irracional, de **no planificació** i que **no té en compte les necessitats de la població ni la sostenibilitat del medi que ens envolta**.

En conseqüència, ens trobem amb **un sector agroalimentari abandonat i infravalorat**, quan és la principal via de sosteniment de la vida, mentre es continua prioritant l'impuls del **model de monocultiu turístic** com a principal motor econòmic del país. Paral·lelament, els sectors logístic i immobiliari generen un creixement insostenible que empitjoren la crisi climàtica i la precarietat de les classes populars.

D'una banda, el sector agrícola i ramader es veu obligat a **fer front a les grans empreses d'alimentació**, jugant en una posició de clar desavantatge i afegint-hi **l'absència de regulació i control dels preus** del mercat per part de l'estat. D'altra banda, aquells territoris destinats exclusivament a l'oferta turística són condemnats a una **gentrificació** voraç dels seus pobles i ciutats, juntament amb un seguit de **feines precàries i temporals** per cobrir les demandes del sector.

L'impacte ambiental del turisme és una realitat innegable que afecta de manera significativa els nostres territoris. La concentració temporal de població turística comporta una enorme generació de residus, sobrepassant els límits de les nostres capacitats de gestió. A més, **el sobreconsum de recursos hídrics** durant les temporades turístiques esgota les nostres reserves naturals, deixant a comunitats locals i ecosistemes vulnerables. A tall d'exemple, l'any passat van arribar prop de 26 milions de turistes, un 12,3% més que l'any anterior ⁹només a Barcelona (inclòs ciutats i comarques). A això, cal afegir també la contaminació que generen els grans creuers i avions que arriben al port i aeroport de la capital.¹⁰

Així doncs, des del moviment associatiu juvenil veiem com a una necessitat de primer ordre començar a **prioritzar altres sectors productius centrals pel sosteniment de la vida**, com seria l'agrari o el ramader, mentre **es redueix paral·lelament la dependència del turisme i es reverteix la precarització laboral i la gentrificació associades al sector**. De la mà d'aquesta prioritització, es fa palès el fet de **potenciar el sector primari i el consum local i sostenible**, i això comporta recuperar la sobirania agroalimentària a escala de país.

⁹ Observatori del Turisme a Barcelona: ciutat i regió | Observatori del Turisme a Barcelona: ciutat i regió. (s. f.). <https://www.observatoriturisme.barcelona/>

¹⁰ Cuberes, Q. G. (2023, 16 juny). Barcelona, la ciutat europea més contaminada pels creuers segons un estudi d'entitats ecologistes. *Betevé*. <https://beteve.cat/medi-ambient/barcelona-ciutat-europea-mes-contaminada-creuers-estudi-entitats-ecologistes/>

Al mateix temps, cal que es posin **limitacions** al sector turístic, com ara l'obligació de complir amb estàndards ambientals i de recursos que s'apliquen a altres sectors econòmics. També cal fixar com a prioritària la **reducció de l'impacte en el territori, tant pel que fa a l'entorn com per la població que hi habita**.

En conclusió, creiem que es fa evident la necessitat d'explorar **models econòmics alternatius**, basats una planificació territorial amb criteris de sostenibilitat i una **major democratització en la presa de decisions sobre el territori**. Per això, cal allunyar-se de l'enfocament exclusiu en el sector terciari i posar en relleu la urgència de **recuperar la sobirania alimentària per assolir la neutralitat climàtica, restaurar i preservar el medi natural, i vetllar per una societat empoderada, justa i sostenible**.

5. Compromisos CNJC

- Mentrestant, però, és evident que com a joves organitzades i associades no podem restar impassibles davant la situació en què ens trobem.
- És per això que com a moviment associatiu juvenil també prenem partit i ens comprometem a:
- Solidaritzar-nos i participar de les campanyes i organitzacions que defensin l'aigua com un bé comú.
- Rebutjar els macroprojectes que promouen el turisme de masses i no respecten les necessitats del territori.
- Conscienciar des de les entitats i comprometre'ns i respectar l'entorn, impulsant l'educació ambiental com a eina transformadora per assolir una transició ecosocial justa.
- Apostar sempre per l'Economia Social i Solidària per tal de trencar amb l'estructura productivista i extractivista del sistema capitalista.
- Establir xarxes permanents d'intercanvi entre les entitats ecologistes per unir esforços a l'hora de fer incidència política i incrementar així els nivells d'impacte i influència en la ciutadania.

